

Badanie

**Diagnoza potrzeb beneficjentów projektu oraz
określenia odpowiadającego im zakresu działań
projektowych**

Badanie

**zrealizowane na
potrzeby**

FERS.03.01-IP.08-001/24 „Uczelnie coraz bardziej dostępne”

**Skład zespołu
badawczego**

**dr hab. Grzegorz Gawron
dr Anna Sterczewska**

Termin realizacji

Czerwiec 2024 r.

Założenia projektowe

Relacjonowane badanie przeprowadzone zostało w celu **uzupełnienia diagnozy potrzeb beneficjentów projektu „Uniwersytet Śląski wspólnotą dostępną, uniwersalną i otwartą – DUO II”** zgłoszonego przez Uniwersytet Śląski w Katowicach w ramach konkursu FERS.03.01-IP.08-001/24 „Uczelnie coraz bardziej dostępne”.

Badanie dotyczyło bezpośrednio zakresu budowanej polityki dostępności UŚ służącej zapewnieniu właściwego wsparcia osobom ze szczególnymi potrzebami funkcjonującym w obrębie Wspólnoty Akademickiej UŚ.

Kierując się zasadą optymalizacji źródeł informacji niezbędnych dla osiągnięcia wyznaczonego celu zdecydowano się na przeprowadzenie **zogniskowanych wywiadów grupowych (badania fokusowe FGI - Focus Group Interview)**. Jest to metoda służąca uzyskaniu materiału badawczego o charakterze jakościowym opierająca się na dyskusji prowadzonej przez moderatora w grupie celowo dobranych osób. Dyskusja jest skoncentrowana wokół określonego tematu bądź kilku tematów. W celu dokonania właściwej diagnozy potrzeb beneficjentów projektu oraz określenia odpowiadającego im zakresu działań projektowych zrealizowano **trzy sesje fokusowe z wydziałowymi koordynatorami ds. dostępności** oraz **jedną sesję z przedstawicielami Samorządu Studenckiego UŚ**.

- **Sesje fokusowe z wydziałowymi koordynatorami ds. dostępności UŚ**

Wybór uczestników podyktowany był faktem, iż w strukturach organizacyjnych UŚ Koordynatorzy ds. dostępności odpowiadają za wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami w dostępie do procesu kształcenia oraz monitorowanie zapewnienia właściwej dostępności w tym zakresie osobom ze szczególnymi potrzebami.

Sesje fokusowe zorganizowane zostały w dniach 17-18.06.2024. uczestniczyło w nich łącznie 13 osób + 2 moderatorów.

Prowadzona dyskusja ogniskowała wokół następujących zagadnień:

- *dostrzegane bariery i ograniczenia dostępności dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami;*
- *dostrzegane luki proceduralne w organizacji wsparcia w ramach Wydziałów UŚ dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami;*
- *dostrzegane bariery komunikacyjne w procesie zapewniania dostępności dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami;*
- *potencjalne nowe rozwiązania proceduralne i organizacyjne w procesie zapewniania dostępności dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami;*
- *oczekiwane wsparcie proceduralne i organizacyjne dla koordynatorów ds. dostępności w UŚ;*
- *oczekiwane wsparcie podnoszące zakres wiedzy i kompetencji koordynatorów, kadry zarządzającej UŚ, wspólnoty akademickiej UŚ (szkolenia/kursy stacjonarne/online, wizyty studyjne, inne jakie).*

- **Sesja fokusowa z przedstawicielami Samorządu Studenckiego UŚ**

Badanie zrealizowane zostało 6.06.2024. W badaniu uczestniczyło 2 przedstawiciele SS oraz 2 moderatorów.

Prowadzona dyskusja ogniskowała wokół następujących zagadnień:

- *ogólna znajomość budowanej polityki dostępności UŚ i udział SS w realizowanych działaniach w tym zakresie;*
- *uwzględnianie kwestii dostępnościowych w prowadzonej działalności SS;*
- *potencjalne nowe rozwiązania proceduralne i organizacyjne w procesie zapewniania dostępności dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami;*
- *oczekiwane wsparcie podnoszące zakres wiedzy i kompetencji wspólnoty akademickiej UŚ (szkolenia/kursy stacjonarne/online, wizyty studyjne, inne jakie).*

Analiza materiału badawczego

Nagrania z przeprowadzonych wywiadów na platformie Teams zostały poddane analizie. Właściwie moderowane dyskusje uczestników sesji fokusowych pozwoliły na uzyskanie szerokiego materiału badawczego stanowiącego zestawienie opinii i poglądów uczelnianych koordynatorów oraz przedstawicieli Samorządu Studenckiego, dotyczących kwestii bezpośrednio związanych z polityką budowania dostępności Uniwersytetu Śląskiego.

Podstawę interpretacji uzyskanego materiału badawczego stanowił odpowiedni klucz kategoryzacyjny, który pozwolił na wieloaspektową analizę. W prezentowanej poniżej zestawieniu skupiono się na kwestiach najistotniejszych dla właściwego przygotowania wniosku w ramach konkursu FERS.03.01-IP.08-001/24. Dążąc do zachowania optymalizacji prowadzonych analiz, interpretacje i komentarze badawcze uzupełnione zostały licznymi fragmentami wypowiedzi poszczególnych uczestników sesji fokusowych.

Sesje fokusowe z Wydziałowymi Koordynatorami ds. dostępności UŚ

Dostrzegane bariery i ograniczenia dostępności dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami.

Jednym z ważniejszych tematów poruszanych podczas wywiadów grupowych były dostrzegane przez respondentki bariery i ograniczenia dostępności procesu edukacyjnego dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami na Uniwersytecie Śląskim. Respondentki podkreślały, że w tym obszarze problemowym dają się zaobserwować dwie podstawowe tendencje. Po pierwsze, wzrastająca liczba osób studenckich ze szczególnymi potrzebami uczestnicząca w kształceniu w ramach poszczególnych kierunków studiów organizowanych na każdym stopniu edukacji wyższej. Po drugie, również rosnąca liczba osób studenckich, których specjalne potrzeby nie wynikają bezpośrednio i nie są związane z niepełnosprawnościami, co determinuje brak orzeczenia o niepełnosprawności. Stosunkowo najczęściej specjalne potrzeby tych osób dają się identyfikować w obszarze zróżnicowanych barier i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym wynikających ze spektrum autyzmu (ASD), innych zaburzeń osobowości, fobii społecznych, czy bycia w kryzysie zdrowia psychicznego.

„Ja mam dwa problemy od lat, apelujemy o to. Nasze problemy na XXX polegają na tym, że najwięcej osób mamy z problemami społecznymi, Aspergerem i itd. I to jest pewnie wszędzie. Natomiast nasz Wydział i specyfika naszych studiów jest taka, że mamy bardzo dużo laboratoriów. W związku z tym osoby z takimi schorzeniami na ogół potrzebują dwa razy więcej uwagi, niekiedy jedna osoba w grupie zabiera uwagę nauczyciela na całych zajęciach. I cała reszta jest wtedy po prostu nierówno traktowana. (...) Ja to zgłaszam od lat i za każdym razem COS odpowiada, że nie ma procedur”.

Wynika z tego, że osoby ze szczególnymi potrzebami i niepełnosprawnościami wymagają zindywidualizowanego podejścia, które jednak powinno być ujęte w ramy proceduralne, odnoszące się do całości procesu kształcenia na poziomie wyższym. Respondentki zwracały

także uwagę na specyfikę edukacji na danym kierunku i wynikających z tego faktu ograniczeń dostępności procesu edukacyjnego dla osób ze szczególnymi potrzebami.

„Na Wydziale XXX zajęcia praktyczne prowadzone w kabinach do tłumaczenia symultanicznego, no nie daje taki student rady. Potrzeba indywidualnego wsparcia, a nie mamy do tego wystraczającej ilości kadry i procedur”.

Jednocześnie respondentki podkreślały skuteczność rozwiązań dostępnościowych na UŚ oraz właściwy zakres wdrażanych rozwiązań. Należy podkreślić, iż w przekonaniu uczestniczek sesji fokusowych, ewentualne ograniczenia w korzystaniu przez potencjalnie uprawnione do tego osoby studenckie z procedur dostępnościowych UŚ, stosunkowo najczęściej wynikają z niechęci lub obaw samych zainteresowanych. Koordynatorki obserwują bowiem często początkowy opór lub lęk osób studenckich świadomych swoich specyficznych potrzeb, przed skorzystaniem z dostępnych procedur, argumentowane obawą przez społecznym naznaczeniem. Istotne jest zatem ciągłe budowanie powszechnej świadomości wspólnoty akademickiej dotyczącej specyfiki szczególnych potrzeb, które jednocześnie nie powinny stanowić elementu wyróżniającego na tle innych uczestników życia akademickiego.

„U nas w Instytucie XXX dobrze sprawdza się instytucja asystenta. Ale jednocześnie, jest ogromny opór i mówię tutaj o studentach ze spektrum przed wdrożeniem asystenta. On jest niezwykle potrzebny i ja widzę tutaj taką potrzebę, bo wiem, że ta osoba funkcjonuje i dałaby radę skończyć studia właśnie przy pomocy asystenta. Do czego ten asystent jest u nas potrzebny: głównie do tego, aby załatwiać kwestie administracyjne – pilnować terminów, ogarniać dziekanaty. (...) Ja obserwuję te deficyty (studentów ze szczególnymi potrzebami) w kwestiach administracyjnych głównie”.

Uczestniczki badania podniosły problem budowania kultury inkluzyjnej na UŚ, jako kluczowego warunku dla stworzenia środowiska, w którym wszyscy: osoby studenckie i kadra mogliby czuć się akceptowani, doceniani i wspierani. Promowanie inkluzywności pomaga w

edukacji wszystkich członków społeczności akademickiej na temat różnorodności i akceptacji. To prowadzi do większej świadomości i zrozumienia różnych problemów osób ze szczególnymi potrzebami, a równocześnie zmniejsza stres i promuje dobrostan. Ponadto badania wskazują na korelację: osoby studenckie, które czują się włączone i akceptowane, osiągają lepsze wyniki akademickie.

Kultura inkluzywna na Uczelni sprzyja budowaniu otwartości na kategorię „Obcego”, czyli osoby innego pochodzenia, płci, orientacji seksualnej, religii czy niepełnosprawności. Zapobiega ona takim sytuacją, o których mówiły koordynatorki poprzez wzrost wiedzy, świadomości i w rezultacie wzmocnienie empatii członków społeczności akademickiej.

„Ja mam w tej chwili taką studentkę, która ma takie dostosowanie, że może pisać zaliczenia na laptopie i cała grupa ma jej to za złe. Ona nie ma możliwości połączenia z Internetem, jednak oni uważają, że jest to niesprawiedliwe. Dlaczego? Dlatego, że nie wiedzą z jakich powodów, ona ma akurat problemy ze stawami, nie jest w stanie utrzymać długopisu, to jest bardzo konkretne schorzenie... Studenci też powinni wiedzieć o takich opcjach (dostosowania), więc szkolenie dla studentów jest konieczne”.

Respondentki uważają, że dostępność architektoniczna i infrastrukturalna UŚ stale wzrasta i przyczynia się do redukcji barier dostępnościowych, chociaż wskazywały na ciągłą potrzebę wzmocnienia tego obszaru. Jednocześnie podkreślały, że wprowadzane innowacje i udogodnienia infrastrukturalne i architektoniczne muszą iść w parze w bardzo jasnym przekazem, że wprowadzane udogodnienia przeznaczone są dla całej społeczności akademickiej, a szczególne potrzeby mogą dotyczyć każdej osoby, ze względu na periodiczność i częstą nieprzewidywalność ich występowania. Zatem ponownie pojawia się konieczność wzmocnienia na UŚ obszaru komunikacji i stworzenia kultury inkluzywniej o takim zasięgu, przy pomocy takich kanałów, by przekaz dotarł do każdego członka/ członkini społeczności akademickiej.

„U mnie na Wydziale bardzo duże zainteresowanie wzbudził pokój wyciszeń. Tak dosyć negatywnie, ponieważ jeden student, bo to jest to samo pismo, okleił całe drzwi tego pokoju karteczkami bardzo negującymi to wszystko co się dzieje dostępnościowo na Uczelni”.

Respondentki wskazywały także na potrzebę wzmocnienia potencjału infrastrukturalnego UŚ, który obecnie nie jest wystraczający do prowadzenia nowoczesnej dydaktyki w formie zdalnej bądź hybrydowej. Wskazywały one na wprowadzone nowe, innowacyjne rozwiązania w ramach projektu „DUO – Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną uniwersalną i otwartą” wprowadzono sale do prowadzenia dydaktyki hybrydowej, i jednocześnie na nowe wynikające z tego faktu ograniczenia, takie jak słabe łącza internetowe, problemy technologiczne.

„Coraz więcej mamy takich podopiecznych, którzy jednak woleliby pracować zdalnie z domu. Są to osoby właśnie z jakąś depresją na przykład. W związku z tym i byłaby to kontynuacja projektu DUO zwiększyłabym ilość sal, w których jest prowadzona zdalna dydaktyka i zadbała o nowoczesną i wydają sieć wi-fi w Domach Studenckich”.

Koordynatorki w prowadzonych wywiadach podkreślały także potrzebę wzmocnienia systemu identyfikacji wizualnej UŚ na kampusach w Katowicach, Chorzowie i Sosnowcu, zwłaszcza w budynkach starych.

„My jesteśmy takim Wydziałem skomplikowanym i nie ma jasnych informacji, gdzie kogo znaleźć. Nie ma rozpiski, schematów, budynek matematyki jest tak skomplikowany, że przydałoby się przy recepcji tablice, informacje”.

Dostrzegane luki proceduralne w organizacji wsparcia w ramach Wydziałów UŚ dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami.

Respondentki w wywiadach podkreślały, że rozwiązania proceduralne we wsparciu osób z niepełnosprawnościami na UŚ jest w dużej mierze dobrze uregulowane. Zapisy, na jakiej podstawie jest przyznawane Indywidualne Dostosowanie Studiów w przypadku osób z orzeczeniem o niepełnosprawności są dobrze i jasno sformułowane. Co więcej osoby z orzeczoną niepełnosprawnością mogą uzyskać szereg zindywidualizowanych form wsparcia (asystencji, sprzęt wspomagający, transport na Uczelnię). Jak już wskazano powyżej, w ramach wspólnoty akademickiej UŚ funkcjonuje coraz więcej osób studenckich, które nie posiadają orzeczeń o niepełnosprawności, a jednocześnie identyfikują u siebie szereg szczególnych potrzeb i dysfunkcji, które w sposób znaczący utrudniają, a czasami uniemożliwiają edukację na poziomie wyższym.

„Nie odnosząc się do studentów objętych IDSem, tylko tak myśląc o tym, co przez lata „wisi”, a czego jeszcze nie zrobiliśmy. Nie mamy żadnych regulacji, w zasadzie nie jest objęta żadną opieką grupa z dysleksją i dysgrafią. To jakby nie wchodzi w IDS i lata była mowa, że trzeba coś przygotować, wypracować. Jeśli mamy wypracowywać, regulacje, standardy dobrze byłoby to opracować”.

„Ja miałam do czynienia ze studentami z dysgrafią, którzy załatwiali sprawy we własnym zakresie, to znaczy pozwalano im pisać wszystkie egzaminy, zaliczenia na komputerze. Dopiero, kiedy natknęli się na wykładowcę, który im nie pozwalał i często jest to na ostatnim roku studiów dopiero wtedy się do mnie zwracali”.

Zatem osoby badane wskazują na potrzebę weryfikacji, a następnie regulacji wsparcia dla osób ze szczególnymi potrzebami. Przykładowe rozwiązania proceduralne mogłyby obejmować szereg działań. Począwszy od tego, że każdy student z dysgrafią lub dysleksją może mieć opracowany indywidualny plan edukacyjny, który dostosowuje metody nauczania do jego

specyficznych potrzeb. Plan ten mogły obejmować rozwiązania takie jak: dłuższy czas na egzaminach oraz możliwość korzystania z technologii wspomagających podczas testów, alternatywne formy oceniania - jak ustne odpowiedzi zamiast pisemnych, tak gdzie jest to możliwe ze względu na specyfikę danej dziedziny/ kierunku studiów.

Potencjalne nowe rozwiązania proceduralne i organizacyjne w procesie zapewniania dostępności dla osób studenckich ze szczególnymi potrzebami.

Respondentki podkreślały potrzebę wzmocnienia rozwiązań proceduralnych i organizacyjnych w procesie zapewniania dostępności na UŚ. Wskazywały na konieczność poszerzenia grupy osób studenckich objętych wsparciem zespołu ds. zapewnienia dostępności, czyli COS, koordynatorów dostępności o osoby bez orzeczenia o niepełnosprawności, a mające szczególne potrzeby, w tym edukacyjne. Ważnym aspektem budowania rozwiązań systemowych w obszarze dostępności jest włączanie osób studenckich w ten proces, w aspekcie wzrostu świadomości tego czym jest społeczny model niepełnosprawności i szczególnych potrzeb.

„Ja widzę też ogromną potrzebę szkolenia studentów. I ze względu na to, aby oni umieli się w grupie znaleźć ze studentami dysfunkcyjnymi, ale też ja mam taką wizję, taką potrzebę, ponieważ my kształcimy nauczycieli”.

„Przydałoby się szkolenie dla studentów świadomościowe, jak zachowywać się wobec osób ze szczególnymi potrzebami, jakie mają możliwości uzyskania wsparcia na Uczelni... takie ABC dostępności.”

Studencka społeczność akademicka jako ważna część społeczności całego uniwersytetu winna zatem aktywnie włączyć się w proces budowania większej dostępności UŚ. Pierwszym krokiem do tego procesu powinien być wzrost wiedzy i świadomości osób ze społeczności studenckiej. Tą potrzebę mocno w wywiadach podkreślały respondentki.

„Jeśli mówimy o działaniach świadomościowych, to może samorząd studencki robiłby szkolenia dla studentów. Jak odnosić się, traktować osoby ze szczególnymi potrzebami”.

Oczekiwane wsparcie podnoszące zakres wiedzy i kompetencji koordynatorów, kadry zarządzającej UŚ, wspólnoty akademickiej UŚ

Respondentki w prowadzonych wywiadach bardzo wyraźnie akcentowały potrzebę stałego podnoszenia wiedzy i kompetencji w zakresie procesu budowania dostępności na UŚ u kadry uczelni.

„Ja na przykład obserwuję ciągle potrzebę, chociaż było już tych szkoleń mnóstwo, szkolenia nas jako kadry. Ja spotkałam się już z takimi sytuacjami, kiedy prowadzący czuje się kompletnie bezradny. Buntują się, nie chcą (współpracować studenci), ja myślę, że jest to kwestia przeszkolenia i to takiego praktycznego przeszkolenia. Były świetne szkolenia, ale je mam wrażenia, że powinny być to pewne szkolenia.. hmmm narzucone. Żeby jednak każdy, kto pracuje ze studentami, a każdy z nas pracuje ze studentami z niepełnosprawnościami musiał takie szkolenie odbyć.”

Z obserwacji poczynionych przez badanych koordynatorów wynika jednoznacznie, że kadra UŚ mierzy się z wyzwaniami, jakie powstają w efekcie coraz większego włączenia w proces edukacyjny osób ze szczególnymi potrzebami, ale w dużej mierze nie jest chętna do stałego wzmacniania swoich umiejętności pracy z takimi osobami. Respondentki podkreślały dwie obserwowane tendencje wśród kadry UŚ (administracyjnej i dydaktycznej). Po pierwsze, zbyt duże obciążenie obowiązkami zawodowymi, co rażąco ogranicza sposobność do wygospodarowania czasu potrzebnego na właściwe oczekiwane) wzmacnianie kompetencji, zwłaszcza w obszarze interpersonalnym, komunikacyjnym. Po drugie, osoby, które są otwarte na podnoszenie swoich kompetencji często uczestniczą w wielu formach edukacyjnych w ramach realizowanych projektów, natomiast jest duża grupa kadry, która nie uczestniczyła

dotąd w jakiegokolwiek formie edukacyjnej (szkolenie, warsztaty, wyjazd studyjny), by wzmocnić swoją wiedzę i umiejętności w obszarze pracy z osobami z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami.

Respondentki wskazują jednocześnie na potrzebę tworzenie sieci wsparcia dla koordynatorów dostępności, umożliwiających wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk. Taka forma wsparcia umożliwiłaby transfer wiedzy wewnątrz Uczelni, ale także uświadomiła osobom zajmującym się dostępnością, że ich problemy nie są odosobnione.

„Moim zdaniem, to co byłoby potrzebne dla nas wszystkich jako koordynatorów to byłaby możliwość spotykanie się razem wspólnie jako takiej interwizji, wsparcia. Po prostu te spotkania powinny być organizowane”.

Podczas wywiadów uczestniczki doszły do wniosku, że ważną sprawą jest konieczność zadbania o dobrostan kadry UŚ. Wskazały na potrzebę spotkań w formie warsztatowej oraz indywidualnej ze specjalistami, by poradzić sobie z emocjami, które towarzyszą pracy z osobami ze szczególnymi potrzebami.

„To, co jest problemem nas wszystkich to brak możliwości ujawnienia się z tym, ja na przykład mam złość na tego człowieka. I moim zdaniem warunkiem, żebym ja przestała to czuć, jest to żebym to mogła głośno powiedzieć. A ktoś, żeby umiał na to zareagować i powiedzieć: to jest normalne, że ty się tak czujesz, bo on Ci wchodzi na głowę. Ale my się teraz zastanówmy, dlaczego on to robi i ci Ty możesz zrobić, aby to przerwać”.

Sesja fokusowa z przedstawicielami Samorządu Studenckiego UŚ

Obserwowana dynamika rozwoju polityki dostępnościowe UŚ

Jedną z głównych kwestii podejmowanych w ramach sesji fokusowej zorganizowanej z przedstawicielami Samorządu Studenckiego, dotyczyła obserwowanej dynamiki rozwoju wielowymiarowej polityki dostępnościowe UŚ.

Uczestnicy moderowanej sesji, podkreślali, że w prowadzonych dotychczas rozmowach z osobami studenckimi kwestia procedur dostępnościowych UŚ, czy budowanej ogólnej polityki dostępnościowe naszej Uczelni, nie stanowiła tematu cieszącego się szczególnym zainteresowaniem. Jednocześnie wskazywali jednak, że w tym wymiarze, ewentualne zgłaszane problemy dotyczą obserwowanych barier infrastrukturalnych/architektonicznych. To właśnie brak odpowiedniego wyposażenia sal dydaktycznych lub przestrzeni wspólnych UŚ stosunkowo najczęściej generuje niezadowolenie studentów lub poczucie ograniczenia możliwości działania i funkcjonowania w obrębie Uczelni. Również wdrożone rozwiązania/udogodnienia niwelujące w założeniach bariery architektoniczne, wymagają czasami poprawy proceduralnej. Istotną okazuje się również kwestia pobudzania integracji wewnątrzuczelnianej, dla której rozwoju niezbędne jest zapewnienie odpowiednich przestrzeni wspólnych, stanowiących zaplecze i zachętę do właściwej stymulacji integracyjnej.

„dostawaliśmy czasami sygnały, jeżeli chodzi o osoby z niepełnosprawności, że były nie do końca otwarte drzwi na korytarzach i przez to jest utrudniony przejazd na wózku.”

„Osoby z niepełnosprawnościami nie wiedzą, że na Wydziale jest możliwość skorzystania z tej windy z tyłu budynku. Nie jest to przy wejściu głównym oznaczone. I osoby nie wiedzą, że muszą mieć taką specjalną kartę.”

„Jako Samorząd uczestniczyliśmy w sporej liczbie spotkań, co nie pasuje ludziom na studiach, co należało by poprawić. To nie było stricte odnośnie samej dostępności per se, ale padały tam takie tematy odnośnie infrastruktury. To są kwestie stref studenckich, których jest za mało, nie są odpowiednio wyposażone. Ilość na przykład gniazdek w salach, których jest za mało a studenci mają pisać egzamin na komputerze”.

Uczestnicy sesji fokusowej zwracali również uwagę na niedociągnięcia komunikacyjne związane z dostępnością informacji na stronach internetowych UŚ. Deklarowali, iż dochodzą do nich głosy osób studenckich reprezentujących różne wydziały i kierunki studiów UŚ, jakoby swobodny i szybki dostęp do informacji nie zawsze był zapewniony, a odnalezienie konkretnych treści dot. procedur wsparcia i dostępnościowych dla osób ze szczególnymi potrzebami wymagało nadmiernego zaangażowania z ich strony.

„Informacje dla osób ze szczególnymi potrzebami na stronach uniwersytetu nie są tak łatwo dostępne, bo często wymagają przejścia przez całe sito różnych zakładek”.

„Strony www uniwersytetu nie są do końca zunifikowane, różne informacje na Wydziałach są w innych miejscach, np.: o dyżurach.”

Oczekiwane rozwiązania i wdrożenia

Kolejnym obszarem zagadnieniowym podejmowanym w trakcie sesji fokusowej zorganizowanej z przedstawicielami Samorządu Studenckiego, dotyczył potrzeb i oczekiwań osób studenckich tworzących wspólnotę akademicką UŚ.

Przedstawiciele Samorządu Studenckiego podnieśli problem akademików UŚ. Wrócili uwagę na konieczną modernizację zaplecza infrastrukturalnego w każdym niemal wymiarze, ale również oczekiwane przez osoby studenckie zmiany proceduralne związane z zasadami przyznawania miejsc w akademikach.

„Spraw związanych z akademikami jest bardzo dużo. Od nieprzejrystego systemu przydzielania miejsc na akademikach, bo osoby twierdzą, że jest dla nich wręcz losowe. Pierwsza rzecz, jaką Uniwersytet powinien się zająć w kontekście dostępności są akademiki. Ogólne warunki lokalowe powinny być polepszone”.

Badani zwracali również uwagę na, istotną w kontekście wdrażania polityki integracyjnej i równościowej UŚ, kwestię dostosowania obowiązujących procedur do specyficznych potrzeb osób studenckich. Wskazywali tutaj konkretny problem osób transpłciowych, które będąc w trakcie tranzykcji, są pomijane w systemie USOS.

„Ja od początku studiowania mam sygnały od osób transpłciowych odnośnie nakładek i o to zabiegam. I wiem, że w przyszłym roku jest szansa starać się o te nakładki na USOSie”.

Istotna jest również kwestia właściwej komunikacji oraz wiedzy i umiejętności posługiwania się językiem inkluzyjnym. Dotyczy to wszystkich członków wspólnoty akademickiej UŚ. Przedstawiciele samorządu potwierdzili *de facto* opinie badanych koordynatorów dostępności UŚ, stanowiące jednoznaczne wskazania konieczności organizacji szkoleń i kampanii świadomościowych w zakresie równościowym.

„Problem jest w posługiwaniu się językiem, w komunikowaniu się. Kwestia takiego żywego przeszkolenia, żeby osoba, z którą rozmawia koordynator wiedziała się do niej odnosić. Takie szkolenie z posługiwania się językiem inkluzyjnym”.

Osoby uczestniczące w fokusie dostrzegają również konieczność zmian w samym procesie dydaktycznym, a dokładnie podejściu i przygotowaniu osób dydaktycznych do kontaktów z osobami ze specjalnymi potrzebami. Istotna jest również ciągłe pogłębianie wiedzy i rozszerzanie umiejętności wdrażania procedur dostępnościowych w dydaktyce oraz wykorzystania narzędzi wspierających budowanie dostępnej dydaktyki.

„Nasza kadra potrzebowałaby dosyć mocnego wsparcia w prowadzeniu dydaktyki dostępnej. Ja dosłownie spotkałem się z taką sytuacją, że trzeba było robić ukradkiem zdjęcia prezentacji, następnie sklejać ją w jedną, bo prowadzący nie prześle prezentacji. Bo uważa, że to jest jego „pseudo” własność intelektualna.”

„Kwestia tego co powinien zrobić prowadzący na początku, czyli kwestia ustalenia warunków zaliczania też się nie odbywa. Chyba pamiętam 50% sylabusów było prawidłowo lub ich w ogóle nie było. Metody są u nas od lat takie, co były a nie sprzyja to podnoszeniu standardów”.

Przedstawiciele samorządu wskazywali także na oczekiwane konkretne sposoby rozwoju i budowania polityki dostępnościowej UŚ, które ich zdaniem mogłyby okazać się najbardziej skuteczne. Z pewnością warte rozważenie jest zorganizowanie wizyt studyjnych w innych uczelniach – polskich i zagranicznych – w których procedury równościowe i dostępnościowe są bardziej rozbudowane i wdrażane w praktyce od dłuższego czasu.

„wizyta studyjna w ramach współpracy z inną Uczelnią, to jest dobry pomysł. Jakiś uniwersytet, gdzie dobrze poradzili sobie z kwestią dostępności.”

Poza tym, badani deklarowali również zasadność, ale przede wszystkim chęć i gotowość do zmian w zakresie własnego zaangażowania w procesie budowania świadomości wspólnoty osób studenckich w kwestiach równościowych i dostępnościowych.

„My jako samorząd szkolimy studentów o samym studiowaniu, zobowiązuje nas do tego ustawa. Ale ciężko jest cały proces studiowania zmieścić w trzy godziny. Dobrym pomysłem byłoby dać nam możliwość stworzenia przestrzeni i możliwości mówienia o procesie studiowania w ramach działań adaptacyjnych. Osoby z niepełnosprawnością i szczególnymi potrzebami mogły opowiedzieć o tym, jak się u nas studiuje, zachęcić inne osoby w podobnej sytuacji do nauki na UŚ.”

WNIOSKI KOŃCOWE

Przeprowadzona analiza materiału empirycznego uzyskanego w ramach sesji fokusowych, w których uczestniczyli wydziałowi koordynatorzy dostępności UŚ oraz przedstawiciele Samorządu Studenckiego UŚ, pozwala na wysunięcie następujących wniosków końcowych:

- **dalsze niwelowanie barier/ograniczeń architektonicznych i infrastrukturalnych przestrzeni dydaktycznych i wspólnych UŚ;**
- **wsparcie technologiczne i infrastrukturalne, w tym modernizacja przestrzeni, by były dostępne dla całej wspólnoty, w tym również sieciowo (wydajne wi-fi);**
- **wparcie dobrostanu/wsparcie psychologiczne członków wspólnoty akademickiej UŚ służące budowaniu poczucia przynależności;**
- **zmiany proceduralne służące budowaniu właściwej polityki dostępności i inkluzyjności UŚ;**
- **dalsze budowania świadomości wspólnoty akademickiej UŚ w kwestiach równościowych i dostępnościowych;**
- **systemowe i proceduralne angażowanie członków wspólnoty akademickiej UŚ w budowanie właściwej polityki dostępności i inkluzyjności UŚ;**
- **niwelowanie barier komunikacyjnych w obszarze dostępności informacji dot. polityki dostępności i inkluzyjności UŚ;**
- **ciągłe pogłębianie wiedzy i rozszerzanie umiejętności wdrażania procedur dostępnościowych w dydaktyce oraz wykorzystania narzędzi wspierających budowanie dostępnej dydaktyki;**
- **promowanie wizerunku UŚ jako uczelni opartej na szacunku, zrozumieniu i wsparciu różnorodności, w tym między innymi poprzez organizację szkoleń i kampanii świadomościowych w zakresie równościowym.**

